

CİLT 10, SAYI 6 HAZİRAN 1982

**Türk
sanayicileri
ve
iş adamları
derneği**

görüş

GÖRÜŞ (AYLIK YAYIN) HAZİRAN 1982

Türk Sanayicileri ve İş Adamları Derneği

Sahibi ve Sorumlu Neşriyat Müdürü :

**Türk Sanayicileri ve İş Adamları Derneği
Yönetim Kurulu Başkanı Ali Koçman**

Yazı İşleri Müdürü :

**Türk Sanayicileri ve İş Adamları Derneği
Genel Sekreteri Ertuğrul İhsan Özol**

**Adres : Cumhuriyet Cad. Ferah Ap. 233/9
Elmadağ - İstanbul**

Telefon : 46 24 12

Görüş'teki yazılar, kaynak olarak, TÜSİAD -
GÖRÜŞ'ün belirtilmesi koşuluyla izinsiz kul-
lanılabilir.

Basıldığı Yer : Nurtan Matbaası - İstanbul

Tel. : 22 73 27 26 46 35

Bu Sayıda

Petrol Fiyatlarındaki Düşüşün Etkileri	4
AET'de Fiyat ve Kâr Marjları Farkları	7
Banknotsuz Topluma Doğru	10
Sigorta Sektöründe Gelişmeler	12
Petro - Kimya Ürünleri İthalatı	15
Son 20 Yılda Yurt Dışına Ne Kadar İşçi Yolladık	17
OECD Ülkelerinde Ham Çelik Üretim Kapasitesi ve Tüketim	20
Tekstil İhracatçısı Ülkeleri Bekleyen Sorunlar	24
IMF'nin Doğu Blok'u İle İlişkileri	26
Yurt Dışı Çalışma ve Kazançlar	29
Müzik Ruhun Gıdası mı?	31

Petrol Fiatlarındaki Düşüşün Etkileri...

1979 senesinin başından 1981 Ocak ayına kadar devamlı yükselen petrol fiyatları, 1981 senesinin ortalarında yavaş yavaş düşmeye başlamıştır. Dünya petrol piyasasındaki bu gelişme esas olarak bir çok ülkenin tüketimlerini kararlı bir şekilde azaltmalarından ve diğer enerji kaynaklarına yönelmelerinden kaynaklanmaktadır. 1980'de başlayan bu tasarruf sonucu 1981 senesinde OECD ülkelerinde petrol tüketimi 1979 senesine oranla % 15 düşmüştür.

Önümüzdeki yıllarda petrol fiyatlarında ve uluslararası faiz oranlarında düşüş olması halinde, bundan en çok petrol ithal eden gelişmekte olan ülkeler faydalanacaktır. (Özellikle Arjantin, Filipinler, Brezilya, Şili, Kolombiya, Hindistan, Kore, Tayland, Tayvan, Filidşi Sahili, İsrail, Türkiye).

Petrol fiyatının varil başına 1 dolar düşmesi bu ülkelerin yaptığı petrol ithalatının 1.2 milyar dolar düşmesine yol açacaktır. 1982 se-

nesinde petrol fiyatının 29.5 dolar/varil'e düşmesi ile bu ülkelerin net petrol ithalatlarının, 7 milyar dolar azalarak 35.7 milyar dolar olarak gerçekleşmesi beklenebilir.

Petrol fiyatları ile birlikte faiz oranlarının da düşmesi bu ülkelerin faiz borçlarının azalmasına neden olacaktır. Örneğin, LIBOR'un % 2 oranında düşmesi, 12 gelişmekte olan ülkenin ödemesi gereken faiz miktarını 4 milyar dolar düşürecektir.

Bunların yanısıra endüstrileşmiş ülkelerin ekonomik gelişmelerinin hızlanmasının ve dünya ticaretinin artmasının, gelişmekte olan ülkeler üzerinde olumlu etkileri bulunmaktadır. 1970'lerdeki tecrübeler OECD ülkelerinin petrol dışı ithalatlarının % 1 artmasının, 12 gelişmekte olan ülkenin ihracatını % 12 artırdığını göstermektedir.

Petrol fiyatı ve faiz oranının düşmesi ile ihracatın artmasının bu ülkeler için iki önemli sonucu vardır. Bunlardan ilki, dış finansmanın daha kolay idare edilebilmesidir. Petrol fiyatlarının ve LIBOR'un düşmesi ile 12 gelişmekte olan ülkenin 1981'de 45 milyar dolar olan cari işlemler açığı, 1982'de 35 - 37 milyar dolar civarında kalabilir.

Diğer bir sonuç ise, petrol ithalatı azaldığı için petrol dışı malların ithalatının artması, ekonomik gelişmenin hızlanmasıdır. 1981 senesinde % 7.3 artan petrol dışı ithalat, 1982 - 1982'de % 18 artabilir. Böylece bu ülkelerin ortalama reel GSYİH'sinin 1982 - 1983'de % 4 - 5 oranında artması beklenebilir.

**LIBOR VE PETROL FİYATLARINDAKİ DEĞİŞİKLİKLERİN BELLİ BAŞLI
GELİŞMEKTE OLAN ÜLKELER ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ**

(1982 Projeksiyonları)

Neft petrol ithalatı	12 Petrol				İthal eden geliş- mekte olan ülke
	Brezilya	Kore	Türkiye	Hindistan	
1000 varil/gün	763	560	268	385	3175
Milyar Dolar*	8.2	6.1	3.1	5.3	35.7
Fiyatın 5 Dolar değişme- sinin etkisi	1.4	1.0	0.5	0.7	5.8
Brüt faiz ödemeleri					
Milyar Dolar*	9.0	3.5	1.4	0.8	27.8
LIBOR'un % 2 değişmesi- nin etkileri	1.3	0.5	0.2	0.1	4.0
Toplam dış borç 1981 sonu	70.0	32.5	22.4	22.1	267.3
Cari işlemler Resmi transferler hariç	-9.1	-4.1	-1.1	-3.2	-35.7

(*) OPEC ihracatı fiyatı ortalama 29 - 30 dolar, LIBOR ise % 13 olarak kabul edilmiştir.

Kaynak : World Financial Markets.

AET'de Fiyat ve Kâr Marjları Farkları

Fiyatlardaki farklı değişiklikler ve özellikle farklı piyasalarda aynı mamul için değişik fiyat uygulamaları perakendecilerin brüt kârlarına yansıdığı bilinmektedir. Kâr paylarının büyüklükleri birbirinden oldukça ayrılırken, yapıları da zaman içinde dikkate değer değişmeler göstermektedir.

Aşağıdaki tabloda AET'ye üye dört ülkenin ticaret payları modeli iki değişik zamanda gösterilmiştir. Deęerlendirmeler aşağıdaki noktalar gözönüne alınarak yapılmıştır.

1. Ticaret paylarını uygulayan üye ülkelerin lider perakendecileri piyasa ekonomisinin rekâbet koşullarına uyarlar. Perakendeciler toplam satış hasılatlarında brüt kârı devamlı olarak en yüksek seviyede tutmaya çalışırlar ve bunun için fiyatlarda çabuk ve gerçek uyum sağlamaya çalışmak zorundadırlar. Bir çok mamulün Kâr payı böyle oluşur. Bu uyum aşağıda gösterilen iki temel prensip dahilinde yapılır :

a) Rekâbet koşulları ile pazar kazanılmasının sözkonusu olduğu durumlarda mamullerin tipine ve çeşitlerine göre çok düşük bir Kâr payı uygulanır.

b) Çok yüksek bir kâr payı diğer perakendeciler fiyat rekâbetine başlamadığı süre ya da başlayana kadar ve (a) şikkındakilerin dışındaki mamül tip ve çeşitlerinde uygulanır.

Bu stratejilerin perakendecilerin çoğunda uygulanması şiddetli rekâbete sebebiyet verir ve fiyatlar ile Kâr payının belirli bir süre içinde temelden değişmesine yol açar.

2. Diğer bir nokta ise iki değişik uygulamanın aynı anda izlenebildiğidir.

a) Bir yandan bazı perakendeciler belirli mamullerde uygun olmayan ve üstelik negatif olan kâr payları uygulurlar (alım fiyatının % 10'dan azı).

b) Öte yandan bazı perakendeciler diğer mamullerde aşırı kâr payları uygulurlar (alım fiyatı üzerinden % 50'yi geçer).

Yukarıda belirtilen ayırım zaman sürecinde oldukça sabit kalsa da perakendecilerce uygulanan kâr paylarının çoğu % 10 ilâ, % 30 arasındadır. Uygulanan analitik metod, gıda maddeleri ile içkilerde etkin bir rekâbetin geçerliliğini teyit etmektedir.

**GIDA MAMULLERİ İLE İÇECEKLERİN
DAĞILIMINDA KÂR PAYLARININ YAPISI**
(%)

Kâr Payı	Fransa		İtalya		Danimarka		Federal Almanya	
	Ocak 1978	Temmuz 1978	Temmuz 1979	Temmuz 1979	Temmuz 1979	Temmuz 1978	Temmuz 1978	Temmuz 1979
% 70 ve daha fazla	3	2	4	4	4	1	1	1
% 50 - 70	9	7	7	7	9	5	5	5
% 30 - 50	15	14	18	18	17	22	20	20
% 10 - 30	38	42	47	47	26	53	52	52
% 0 - 10	27	31	17	17	21	13	15	15
0	—	—	1	1	23	—	—	—
% 0 - 10	7	3	4	4	23	5	6	6
% 10'dan az	1	1	2	2	23	1	2	2
	100	100	100	100	100	100	100	100

Tablodaki ticaret payları alış fiyatlarına ilâve edilen ve tüketici için satış fiyatlarını oluşturanca yüzdedir.

Kaynak : Commission of the European Communities.

Banknotesuz Topluma Doğru

İki sene önce IBM en büyük makinelerinden biri olan 3081'i imal ettiğinde bankalar sipariş listesinin başında yer alıyordu. Bugün ise bankalar daha küçük komputerler ve bunlara bağlı sistemler istiyorlar. Bu tip makineler bir yandan banka yöneticisinin masası üzerinde hazır bir bilgi kaynağı olurken, diğer yandan bankalararası işlemlerin daha hızlı yapılmasını sağlıyor. Bankalar müşterilerine yeni ve süratli hizmetler sunmak zorundalar ve bunun maliyetinin de yüksek olmasını istiyorlar.

Bir süre önce bir A.B.D. bankası büyük ve güçlü bir elektronik beyin şebekesi kurdu. Esası müşterilerin ofislerine bir komputer terminali yerleştirilmesi ve şebekeye yakın noktalarda telefon bağlantısı kurulması olan bu sistem ile şirketlere bankacılık işlemlerinin büyük bir kısmını ofislerinden idare etme imkânı veriliyordu. Bu sistem sayesinde bankanın Londra şubesinde yapılan bütün işlemler iki saat içinde rapor ediliyor. Bankalar, şirketlere ofislerinde sağladıkları bu imkânı diğer müşterilere evlerinde sağlamaya çalışıyorlar. Bunun için bir televizyon seti ile mesajları bankaya aktaracak bir klavye gerekiyor.

Bir Alman bankası ise müşterilere banka hesaplarını kontrol etmede yardımcı olmak amacı ile gerekli programları (software'ı) hazırlamıştır.

İngiltere'de ise şu anda bu konuda tüm bankalar aktif olarak araştırma yapıyorlar. Bu ülkede eskiden beri komputere bağlı okuyucu/sınıflandırıcı'lar (reader/sorter) piyasada yaygın bir şekilde kullanılmaktadır. Çeklerin üzerindeki özel manyetik işaretleri okuyup onları gruplara ayıran bu makineler dakikada 2000 çek üzerinde işlem yapabiliyorlar.

26 ülkede 800'den fazla üyesi olan Swift (The Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication) büyük miktarda elektronik fon transferi gerçekleştirebilen bir sistemdir. Paket switching adlı bir teknik ile mesajlar bankadan bankaya en hızlı ve ekonomik şekilde ulaşmaktadır.

Bankalar uluslararası dolar transferlerinin % 90'ının daha ufak çapta bir sistem olan CHIPS (Clearing House Interbank Payments System) yoluyla gerçekleştiriyorlar. Bu transferlerin günlük ortalama değeri ise 190 milyar dolar.

Geçen sene sonunda Kliring bankaları satış anında elektronik fon transferini gerçekleştirecek bir formül üzerinde anlaşmalarını bildirdiler. Bu da "banknotesuz bir toplum" için ilk adım olmuştur. Bunun sonucunda banka komputerlerine bağlı özel terminaller ve iletişim sistemleri kurulacaktır. Böylece bankacılık ve komputer tarihinde yeni bir döneme girilmektedir.

Kaynak : Financial Times.

Sigorta Sektöründe Gelişmeler...

Ülkemizde faaliyette bulunan 21 yerli sigorta şirketi (Zirai Sigorta hariç) son üç yılda toplam prim istihallerini büyük ölçüde arttırmışlardır. Ancak, bu artış sigortacılıktan beklenene göre yetersizdir. Zira, sigorta fonksiyonu ülkemizde henüz tam anlamıyla anlaşılmadığından büyük bir yatırım potansiyeli atıl kalmakta ve harekete geçirilememektedir. Son yıllarda yaşanan enflasyon ülkemizde hayat sigortası uygulamasını yavaşlatmış, buna karşılık ihracatta 1980'den bu yana vaki artışlar, sigorta şirketleri için yeni bir faaliyet alanı yaratmış bulunmaktadır.

Son üç yılda toplam prim artışı, % 50'nin üzerinde gerçekleşmiş ve özellikle 1980 yılında prim artışı % 95.7 ile rekor düzeye erişmiştir. 1981 yılı sonunda, toplam prim istihali 30 milyar TL.'si düzeyine yükselmiştir.

Yıllar	Toplam Prim İstihali (Bin TL)	(Bin TL.) Artış Miktarı	% Artış
1979	10.077.499	3.705.907	58.1
1980	19.726.101	9.648.602	95.7
1981	29.720.843	9.994.742	50.7

Prim istihsalı yapılan temel branşlar; yangın, nakliyat, kaza, makine montaj ve hayat olmak üzere beş çeşittir. 1980 yılındaki prim istihsal-leri artışı branşlar itibariyle incelendiğinde, nakliyat % 148.4, yangın % 98.4 ile başta gelmekte, hayat sigortasında ise ancak % 23.2'lik bir artış gözlenmektedir. 1981 yılında ise en yüksek prim istihsalı makine - montaj branşında % 181.8 görülmektedir. Özellikle son yılda huzur ortamının sağlanması ile en düşük prim istihsalı % 39.1 yangın branşında görülmüştür.

Sigorta Prim İstihsalı

Branşlar	(Bin TL.)				
	1979	1980	1981	% Artışlar	
				1980	1981
Yangın	4.388.677	8.706.162	12.110.280	98,4	39,1
Nakliyat	1.621.833	4.029.063	7.092.064	148,4	76,0
Kaza	3.324.097	5.867.030	7.937.984	76,5	35,3
M. Montaj	381.109	678.276	1.911.273	77,9	181,8
Hayat	361.783	445.570	669.242	23,2	50,2
TOPLAM	10.077.499	19.726.101	29.720.843		

Toplam prim istihsalı içinde, branşlardan sağlanan primlerin dağılımında en yüksek payı son üç yılda da "yangın branşı" başta gelmekte, bunu kaza ve nakliyat branşları izlemektedir.

Sigorta şirketlerinin topladığı primlerin % 75'-ni mecburi inhisar ve reasüransa devretme zorunluluğu, topladığı primlerin ancak % 25'-ini kendi bünyesinde (şirket konservasyonu) kullanmaları verimliliklerini geniş ölçüde etkilemektedir.

**Branşların Prim İstihsalinin, Toplam Prim
İçindeki Payları**

	1979	1980	1981
Yangın	43.6	44.1	40.6
Nakliyat	16.1	20.4	23.8
Kaza	33.0	29.7	26.6
M. Montaj	3.8	3.5	6.4
Hayat	3.5	2.3	2.6
TOPLAM	100.0	100.0	100.0

Yerli sigorta şirketlerimizin kârları son üç yılda giderek artan bir oranda gelişmiştir. 1980 - 1981 yıllarında kârlardaki artış % 105.1 ve % 114.2'dir. 1981 sonunda net kârları 1.385.644 bin TL.'na ulaşmıştır.

Yerli Sigorta Şirketlerinin Kârları
(Bin TL)

Yıllar	Net Kâr	Artış Miktarı	%
1979	315.285	128.036	68.3
1980	646.892	331.607	105.1
1981	1.385.644	738.725	114.2

Kaynak : TÜSİAD.

Petro - Kimya Ürünleri İthalatı...

Ülkemizde petro - kimyasal ürünlerin kullanım alanlarının genişlemesi ve özellikle bazı plastik türlerinin bugün bir çok sanayi dallarında temel girdi niteliğini sürdürmesiyle bu ürünlerin ithalatı dış ticaretimizde önemli bir yer tutmaktadır. Son 10 yılda tüm petro - kimyasal ürünlerin dış alımı için toplam 94 milyar TL.'si karşılığı döviz ödenmiştir. Bu giderler için döviz giderleri gelişimi şöyledir :

Yıllar	Döviz Giderleri	(Bin TL.) % Artış
1972	938.905	—
1973	1.240.735	+ 32.1
1974	2.465.084	+ 98.7
1975	2.646.497	+ 7.6
1976	4.274.039	+ 61.4
1977	5.798.909	+ 35.7
1978	4.587.261	— 20.9
1979	8.971.613	+ 95.6
1980	25.004.687	+ 178.7
1981	38.088.811	+ 52.3
Toplam	94.016.541	

1978 - 1981 dönemindeki dış-alım için döviz karşılığı giderlerin TL. karşılığının artmasının

nedeni, bu ürünlerin yurt dışı fiyatlarının artması, gerekse Türk parasının değerinin yabancı paralara göre düşmesiyle hızlı bir yükseliş göstermektedir.

Diğer yönden ithal edilen petro - kimyasal ürünlerin son yıllarda azalması (ton olarak)'nın en önemli nedenleri bu alanda yapılan aşırı stoklama hareketleri ve petrol bunalımı gösterilmektedir. 1980 yılında bu sanayi dalı tüm ülkelerde durgunluk dönemine girmiş, ülkemizde de görüldüğü gibi petro - kimyasal satışlarda önemli düşüşler göstermiştir. Bunun neticesi ülkemizin bu alandaki ithalatı (ton olarak) 1978 - 1977'de % 54.0, 1979 - 1978 döneminde de % 28.7 oranında azalmıştır. 1980-1981 yıllarında ise geçen yıllarda yapılan ithal bağlantılarının bir kısmının bu dönemde gerçekleşmesi ve kısmen ekonomik alandaki canlanmayla petro - kimyasal ürün ithalatında artış gözlenmektedir.

Türkiye Petro - Kimyasal Ürünler İthalatı

	(Ton)				
	1977	1978	1979	1980	1981
Poliyeten	82.594	37.746	21.575	30.619	48.160
PVC + PCC	37.723	23.494	16.922	14.058	29.374
Dodesilbenzen	11.773	4.186	5.042	9.163	7.680
Karbon Siyahı	7.430	351	856	226	817
Stiren	9.492	3.622	2.670	2.401	4.952
Polistiren	10.480	4.586	5.890	2.210	3.038
Karpolaktam	1.210	23	6	13	1.352
SBR	2.801	7.707	3.161	1.927	4.117
CSR	34	366	241	294	—
Polipropilen	17.346	11.885	10.885	19.335	22.154
DMT	26.915	410	12	257	3
TOPLAM	204.997	94.386	67.260	80.503	121.647

Kaynak : Petkim.

Son 20 Yılda Yurt Dışına Ne Kadar İşçi Yolladık...

Yurt dışı istihdam piyasasına Türk işçileri ilk defa II. Dünya Savaşından sonra F. Almanya'da katılmışlardır. Özellikle Avrupa ülkelerinin işgücü ihtiyaçlarının, ekonomik gelişimle paralel hızla artması, ülkemizden yurt dışına işgücü akımını hızlandırmıştır. 1961 yılında (1476 kişi) başlayan işgücü gönderilmeleri (İş ve İşçi Bulma Kurumu kanalıyla) 1967 yılı hariç, 1973 yılı sonlarına kadar artan bir hızla devam etmiş aynı yıl 135.820 kişi ile rekor bir seviyeye ulaşmıştır. Daha sonra, ülkemizden işgücü talep eden ülkelerin ekonomik yapılarındaki krizler ve buna bağlı olarak gelişen işsizlik nedeniyle işçi alımı giderek azalmış fakat tamamen durmamıştır. Son yıllarda yön değiştirerek Orta - Doğu ve Afrika ülkelerine yönelik hızlı bir akım izlenmektedir. Son 20 yılda (1961 - 1981) yurt dışına yollanan işçi sayısı 955.065 kişiye ulaşmıştır. İş ve İşçi Bulma Kurumuna aynı dönemde başvuruların sayısı ise, 3.080.799 kişidir. Bu toplamın ancak % 30'undan talep alınmış ve başvuruların ancak % 31'i yurt dışında çalışma imkânı bulmuştur. Alınan taleplerin 20 yıllık toplamını aşan miktarda yurt dışına işçi gönderilmiştir.

**Yıllar İtibariyle Yurt Dışına Gitmek İçin
Kuruma Yapılan Başvurular**

Yıllar	Başvuranlar (1)	Alınan Talepler (2)	(2 : 1) %	Göndermeler (3)	(3 : 2) %
1961	45.050	4.127	9.2	1.476	35.8
1962	77.495	10.885	14.0	11.185	102.7
1963	143.434	39.847	27.8	30.328	76.1
1964	322.402	71.111	22.0	66.176	93.1
1965	333.449	60.078	18.0	51.520	85.7
1966	119.151	35.535	29.8	34.410	96.8
1967	105.323	10.239	9.7	8.947	87.4
1968	126.725	56.707	44.7	43.204	76.2
1969	253.946	125.581	49.4	103.975	82.8
1970	372.959	122.512	32.8	129.575	105.8
1971	267.403	82.494	30.8	88.442	107.2
1972	202.510	85.385	42.2	85.229	99.8
1973	263.608	156.120	59.2	135.820	86.7
1974	77.090	9.601	12.4	20.211	110.5
1975	125.546	892	0.7	4.419	395.4
1976	23.798	6.007	25.2	10.550	75.6
1977	34.735	13.191	37.9	19.084	44.7
1978	40.174	7.691	19.1	18.852	145.1
1979	50.627	4.453	8.8	23.630	430.6
1980	40.442	8.180	20.2	28.503	248.5
1981 (2)	54.832	12.333	22.4	39.521	220.4
Toplam	3.080.799	922.969	30.0	955.065	103.5

(2) Temmuz sonu itibariyle.

Yurt dışına gönderilen işçilerin son 20 yılda tespit edilen 911.896 kişininin % 37.5 vasıflı, (341.934) % 62.5'nin ise vasıfsız (569.962) işçi olduğu anlaşılmıştır.

Yurt dışına gitmek için yapılan başvuruların, toplam sivil işgücü içindeki payı ise şöyle bir gelişim göstermektedir. 1962 yılında başvuruların, toplam sivil işgücü arzına oranı 0.6 iken 1967'de 0.8 yükselmiş, bu gelişim 1972'de 1.3 yükselmiştir. 1975 yılında 0.8 düşen bu oran son yıllarda önemli bir değişim göstermemekte, 0.2 - 0.3 arasında değişmektedir.

	(1) Toplam Sivil İşgücü Arzı (15 + Yaş)	(2) Başvuranlar	2 : 1
1962	13.133.000	77.495	0.6
1967	13.868.000	105.323	0.8
1972	15.013.000	202.510	1.3
1975	15.600.000	125.546	0.8
1976	15.990.000	23.798	0.1
1977	16.161.000	34.735	0.2
1978	17.535.000	40.174	0.2
1979	16.800.000	50.627	0.3
1980	17.342.000	40.442	0.2
1981	17.813.000	54.932	0.3

Kaynak : TÜSİAD - İş ve İşçi Bulma Kurumu.

OECD Ülkelerinde Ham Çelik Üretim Kapasitesi ve Tüketim...

1980 senesinde OECD'ye üye ülkeler içinde en yüksek ham çelik üretim kapasitesine sahip ülkeler 158.1 milyon ton ile Japonya ve 137.8 milyon ton ile ABD idi. Aynı sene OECD Avrupa ülkeleri içinde 66.9 milyon tonluk bir kapasite ile Almanya birinci sırada yer alıyor. Bu ülkeyi 37.3 milyon ton ile İtalya, 30.7 milyon ton ile Fransa izlemektedir. Türkiye OECD Avrupa ülkeleri arasında 3.2 milyon ton ile onbirinci sırada yer alırken, en düşük kapasiteye sahip ülkenin 0.2 milyon ton ile İrlanda olduğu görülmektedir.

OECD ülkelerinin ham çelik üretim kapasitelerinin 1984 yılına kadar yavaş yavaş düşeceği tahmin edilmektedir. Avrupa Çelik ve Kömür Birliğine üye ülkelerin 1980 senesinde 201.8 milyon ton olan üretim kapasitelerinin

1984'de 196.8 milyon tona; OECD Avrupa ülkelerinin toplam kapasitelerinin ise 240.5 milyon tondan 234.8 milyon tona düşmesi beklenmektedir.

Türkiye'nin üretim kapasitesinin ise sözkonusu dönemde 3.2 milyon ton olarak kalacağı tahmin edilmektedir.

1980 senesinde yurtiçi tüketimin miktarı Portekiz, Türkiye ve Yeni Zelanda'ya ait rakamlar sağlanamadığından kesin olarak belirlenmemiştir. Ancak Avrupa Çelik ve Kömür Birliğine üye ülkelerin toplam tüketiminde 1980 senesinde % 7 civarında bir düşüş görülmektedir.

Diğer OECD Avrupa grubundaki ülkelerde 1980 senesinde 1979'a oranla tüketimin artma eğiliminde olduğu görülmektedir. Avrupa dışındaki OECD ülkelerinde ise tam tersi bir eğilim görülmektedir.

1980 senesinde OECD ülkeleri içinde İrlanda, Yunanistan, Norveç ve İsviçre'nin tüketimleri kapasitelerinin altında kalmıştır.

1980 senesinde yurtiçi tüketimin üretim kapasitesine oranının en yüksek olduğu ülke % 83.8 ile A.B.D., bu oranın en düşük olduğu ülke % 14.3 ile Belçika, Lüksemburg'dur.

HAM ÇELİK ÜRETİMİNDE EFEKTİF KAPASİTE

(000 Ton)

	1980	1981*	1982*	1983*	1984*
Almanya	66.924	67.704	67.716	67.218	66.593
Belçika	19.698	19.100	19.100	19.100	19.100
Danimarka	1.120	900	900	900	900
Fransa	30.700	29.600	29.700	30.000	30.100
İrlanda	200	300	300	300	300
İtalya	37.300	39.800	39.800	39.900	39.900
Lüksemburg	7.300	6.400	6.300	6.500	5.900
Hollanda	8.600	8.600	8.600	8.600	8.600
İngiltere	28.400	25.500	25.200	25.300	25.300
Avrupa Kömür ve Çelik Birliği	201.811	197.900	197.600	197.800	196.800
Avusturya	5.060	5.192	5.302	5.302	5.307
İspanya	16.900	17.280	17.380	17.000	16.720
Finlandiya	2.580	2.585	2.585	2.550	2.600
Yunanistan	1.300	1.300	1.300	1.300	1.300
Norveç	946	910	960	960	960
Portekiz	703	750	690	780	1.290
İsvec	7.000	5.900	5.600	5.600	5.600
İsviçre	1.025	1.025	1.025	1.025	1.025
Türkiye	3.200	3.200	3.200	3.200	3.200
Toplam Diğer OECD Avrupa	38.714	38.142	38.042	37.717	38.002
Toplam OECD Avrupa	240.525	236.042	235.642	235.517	234.802
Kanada	19.932	18.890	20.341	20.364	20.364
ABD	137.864	139.708	—	—	—
Japonya	158.100	—	—	—	—
Avustralya	8.680	8.560	8.840	9.280	9.350

(*) Tahmin.

YURT İÇİ HAM ÇELİK TÜKETİMİ

(000 Ton)

	1979	1980
Almanya	36.912	33.783
Belçika - Lüksemburg	3.848	3.197
Danimarka	1.833	1.759
Fransa	21.137	20.048
İrlanda	724	428
İtalya	22.668	26.107
Hollanda	4.323	4.633
İngiltere	20.530	13.783
Toplam - Avrupa Kömür ve Çelik Birliği Ülkeleri	111.975	103.738
Avusturya	2.996	3.087
İspanya	7.944	8.731
Finlandiya	1.594	2.125
Yunanistan	1.562	1.988
Norveç	1.412	1.759
Portekiz	1.046	—
İsveç	4.380	4.139
İsviçre	2.382	2.734
Türkiye	3.057	—
Toplam, Diğer OECD		
Avrupa	26.373	—
Toplam, OECD Avrupa	138.348	—
Kanada	15.037	12.939
ABD	140.906	115.591
Japonya	73.209	73.442
Avustralya	6.761	6.637
Yeni Zelanda	1.075	—
Toplam OECD	375.336	—

Tekstil İhracatçısı Ülkeleri Bekleyen Sorunlar...

Yeni yıldan kısa süre önce imzalanan tekstil anlaşmalarında Batı Avrupa yaşadığı resesyon sebebiyle koruyucu tedbirleri arttırmıştır. Bu anlaşma, 1936 Ağustos'una doğru yapılacak yeni anlaşmalarda gelişmekte olan ülkelerden yapılacak tekstil ve giyim eşyaları ithalatında daha fazla kısıtlamalara gitmeye imkân tanımakta.

Avrupa Topluluğu, eğer kotalar bu yönde kesinleşmezse tekstil ihracatçısı ülkelerle teker teker görüşme yoluna gitmek istiyor. Bu durum kendi de ihracatçı bir ülke olan Amerika'nın hoşuna gitmemekte.

Ancak Cenevre'deki toplantıda üçüncü dünya ülkeleri ile sanayileşmiş ülkeler arasında uzlaştırıcı durumda olan Amerika'da büyüyen işsizlik sebebi ile tekstil endüstrisi ile ilgili koruyucu tedbirlerin alınmasını savunmuştur.

Yeni uluslararası anlaşmalar geliştirmekte olan ülkelere ihracatlarını senede % 6 civarında arttırmak üzere tanınan eski hedeflerinde geçerliliğini kaldırmıştır. Ayrıca bu anlaşmalara göre sanayileşmiş ülkelere büyük ihracatçı ülkelerle (Hong Kong, Taiwan, Güney Kore gibi) daha düşük büyüme hızları tesbit edebilme hakkı verilmiştir.

Gelişmekte olan ülkeler en fazla Amerika'nın ikili görüşmelerdeki pozisyonu itibariyle tereddüt etmekte. Her ne kadar Amerika hükümeti Cenevre'deki görüşmelerde ithalatta herhangi bir kısıtlamaya gitmeyeceklerine dair teminat verdiysede, geliştirmekte olan ülkeler iç piyasadan gelecek baskı sebebiyle bu teminatın geri alınmasından korkuyorlar. Amerika'lı otoriteler Hong Kong ve Taiwan gibi ana ihracatçıları için senelik büyüme hızı olarak % 0.5 ile % 2 arasında bir oran öngörmekte. Ancak bu oran 1974'lerde % 6 olarak belirlenmişti.

Kaynak : International BusinessWeek.

IMF'nin Doğu Bloku ile İlişkileri

ABD, IMF'nin borç verme koşullarını daha sıklaştırmasını istiyorsa da, bunun özellikle komünist ülkelerle olan ilişkilerde güçlükler yaratacağı kabul edilmektedir.

Birçok ülkenin Merkez Bankası özellikle ticari bankalar tarafından Doğu Avrupa ülkelerine verilen büyük borçlar için endişe duyuyorlar. Bankerler Macaristan'ın üyeliğe kabulünü Polonya ve diğer COMECON ülkelerinin takip etmesi halinde IMF'nin bu konuda önemli bir rol oynayabileceğine inanmaktadır.

Komünist ülkeler ideolojik açıdan bir sorun teşkil etmektedirler. Önemli olan nokta serbest piyasa mekanizması yerine merkezi planlamayı kabul eden ekonomilerde Fon'un

kendi inandığı bazı finansal disiplinlerin uygulanmasını nasıl ısrarla isteyebileceğidir. 15 yıldan beri fiyat ve döviz politikasını düzeltme yolunda çalışmalar yapan Macaristan'da da hi IMF çeşitli problemlerle karşılaşabilir.

Polonya'nın üyeliğe müracaatı ise, politik kargaşa halledilmedikçe sonuç vermeyecektir. Polonya ekonomisinin, batı ekonomisine en yakın olan Macaristan ile Üçüncü Dünya ülkelerinin aile diktatörlüğüne benzetilen Romanya arasında olduğu kabul edilirken, Yugoslavya'nın piyasa ekonomisine oldukça yakın olduğu biliniyor. Ancak komünist ülkelerde görülen gerçekçi olmayan döviz kuru ve fiyat politikalarının bazı sosyalist olmayan ülkelerde de görüldüğü bilinmektedir.

Planlı ekonomilerde ve batıda parasal ve finansal istatistiklere verilen önem çok farklıdır. Bu nedenle IMF'nin üye ülkelerin durumlarını değerlendirebilmesi güç olmaktadır. Romanya, Çin ve Rusya gibi planlı ekonomilerde resmi kanallarca belirlenen fiyatlar, kit olan malların neler olduğunu, ekonomide gerçek maliyeti ve gerçek talebi göstermez. Bu durum yöneticilerin ekonomik durum ile ilgili finansal göstergeleri elde etmelerine engel olurken, IMF'nin de pratik önlemler önermesini güçleştirir.

IMF yetkilileri 1972 yılından beri üye olan Romanya'da amaçlara ulaşılacağına inanıyorlar. Ancak önemli olan bunun batı ülkeleri ve Romanya tarafından uygun görülen ve uzun dönemde başarılı olacak yoldan gerçekleştire-

rilmesidir. Birinci tehlike etkin olmayan fiyat politikası nedeni ile ithalatın çok gerekli hammaddelerin alımını dahi tehlikeye sokacak şekilde kısıtlanmasıdır. Diğer bir tehlike ise, rejimin ihracatı artırma konusunda çok ümitsiz olması sonucu malların fiyatı ne olursa olsun batı pazarlarına dampingi olabilir.

Birçok endüstrileşmiş ülke özellikle ABD başka bir Doğu Bloku ülkesinin IMF'ye girmesine taraftar değil. Romanya'nın endüstrileşmiş ülkeler için sorun olmayacağı, ancak Doğu Blok'unun büyük bir kısmının Fon'a üye olmasının büyük sorun olacağı belirtiliyor.

IMF ekonomistleri ile oldukça aynı görüşlere sahip olan Macaristan'da dahi baskı kurulması gereken noktalar olabilir. Örneğin Macaristan'da yöneticilere ekonominin gidişini takip için en önemli yolu olan kâr sağlamaya izin verilmektedir. Ancak kârlar yeniden yatırıma mı dönüştürülecek, yoksa bir kısmı kâr payı olarak mı dağıtılacak? Ortodoks komünist görüş ile, Fon arasında bu konularda önemli ayrılıklar olabilir.

Tüm güçlülere rağmen Fon, politikaları ne olursa olsun ekonomik yönden zor durumda bulunan ülkelere yardımcı olmak görüşü ile hareket etmektedir.

Kaynak : Financial Times.

Yurt Dışı

Çalışma ve Kazançlar...

Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) ve Çalışma Bakanlığımızın verilerine göre 1980 yılı sonu itibariyle yurt dışında çalışma süresinin (48.0 saat ile) en çok olduğu ülkelerin Arap ülkeleri (S. Arabistan, Libya, Irak) olduğu anlaşılmaktadır. Bu ülkeleri haftalık 44.4 saat ile İsviçre, 41.3 saat ile Hollanda ve 41.1 saat ile de F. Almanya izlemektedir. En az haftalık çalışma süresi 31.0 saat ile Norveç'de görülmektedir. Bu ülkelerdeki Brüt Saat ücretleri ise, Tüm Türk işçi çalıştıran Batı Avrupa ülkelerinde erkek işçilerin ücreti kadın işçilerimize göre oldukça daha fazla. Brüt saat ücretlerindeki, erkek - kadın farkı % 49.8 ile en çok İsviçre'de, % 43.6 ile Belçika'da ve % 41.0 ile İngiltere'de görülüyor. En az ücret farkı % 8.0 ile Avusturalya'da görülmektedir.

İşçilerimizin ortalama aylık kazancının (ABD doları olarak) en yüksek olduğu ülke (1370 dolar ile) İsviçre'dir. Bu ülkeyi (1229 dolar ile) F. Almanya, (1153 dolar ile) Hollanda takip etmektedir. Avrupa'da çalışan işçilerimizin en düşük dolar karşılığı kazancı ise 863 dolar ile Avusturya'da elde edilmektedir. Genellikle en çok haftalık çalışma süresinin olduğu Arap ülkelerinde ise ortalama aylık işçi kazancı 400 dolar civarındadır.

İşçilerimizin Çalıştığı Ülkelerde Haftalık Çalışma Saatleri ve Ortalama Brüt Ücretler

Ülkeler	Haftalık Çalışma Saati	Brüt Saat Ücretleri (Milli Para Birimi ile)		Ortalama Aylık Ücret Milli Para Birimi ile	Milli Para Birimi	Ortalama Aylık Dolar ABD Doları Olarak
		Erkek	Kadın Genel			
		Ortalama Aylık Ücret Milli Para Birimi ile				
F. Almanya	41.1	13.95	10.11	13.21	DM	1229
Hollanda	41.3	13.90	10.45	13.60	HFL	1153
Belçika	35.8	217.77	151.68	204.27	BF	1013
Fransa	41.1	20.50	16.24	19.46	FF	771
İngiltere	40.7	2.20	1.56	—	£	928
Danimarka	—	60.39	51.18	58.78	DKR	—
Avusturya	33.5	—	—	—	ÖS	863
İsviçre	44.4	13.17	8.79	12.47	SFR	1370
İsveç	35.6	—	—	32.47	SKR	1149
Norveç	31.0	38.75	31.39	—	NKR	1029
Avustralya	35.9	4.50	4.17	4.00	\$A	828
S. Arabistan	48.0	—	—	—	SAR	437
Libya	48.0	—	—	—	LD	405
Irak	48.0	—	—	—	ID	333

Kaynak : ILO - Bulletin of Labour Statistics 1980-1 ve Çalışma Müşavirlik ve Ateşliklerimizin yıllık raporları.

Müzik Ruhun Gıdası mı?

Günlük çalışma hayatının baskısını hafifletmet gayesiyle yapılan araştırma ve deneylerde, müziğin büyük rol oynayıp fayda sağladığı ileri sürülmektedir.

Çalışanları çalışma sırasında müzikle rahatlatmak, son zamanlarda özellikle sanayileşmiş batı ülkelerinde sık sık rastlanan bir yöntemdir.

İngiltere'de Singer şirketinin yöneticilerinden müzisyen ve aynı zamanda da elektrik mühendisi Richard Larenz çalışma sırasındaki müzik uygulamasının özellikle uzun süre baskı altında çalışanlara büyük fayda sağladığını ileri sürmektedir. Ancak Larenz'e göre seçilecek müzik türü önemlidir. Şöyle ki; "örneğin pop müzik günlük hayatın uyumsuz çizgilerini taşıdığından dinlendirici bir etki sağlayamamaktadır". Buna karşı klasik batı müziği hem çalışmayı engellememekte, hem de aynı anda rahatlatıcı olabilmektedir. Larenz gözlemlerini Amerika'da NASA uzay merkezinde Apollo Ay Yolculuğu programının çalışmalarına katıldığı sıralarda derinleştirmiştir. Günde 16 ilâ 18 saatlik çok yoğun bir çalışma programı içinde astronotların dinlenmeye vakitleri olmadığından, kendilerine çok kısa süreli müzik seanslarıyla "hayal kurma" olanağı sağlayarak dinlenmeleri temin edilmiştir.